

Jarkko Lahtinen

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuulemistilaisuus 9.10.2020, VN/20764/2020

Hallituksen esitys (luonnos) eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi liittyen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamiseen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tulomenetyks tarkoittaa koko maan tasolla 26 prosentin vähennystä vuoden 2019 asiakasmaksutuottoihin verrattuna. Lisäksi esityksessä arvioidaan työllisyyden parantuvan noin 2 900 työllisellä vuoteen 2024 mennessä, minkä johdosta varhaiskasvatukseen tulisi 4 700 lasta lisää. Varhaiskasvatuksen kustannukset arvioidaan kasvavan 69 miljoonaa euroa vuositasolla tarkasteltuna. Kokonaisuutena arvioidaan varhaiskasvatuksen järjestämiskustannusten nousevan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla.

Esityksen mukaan maksutuottomenetykset korvataan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osuus (+2 prosenttiyksikköä) yhteisöveron tuotosta kunnille. Kuntaliitto pitää hyvänä sitä, että lainsäädäntömuutoksen talousvaikutusten korvaaminen kunnille täysimääräisesti noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, toteuttaa hallitusohjelmaa ja tukee rahoitusperiaatteen toteutumista kuntien ja valtion välillä.

Kuntaliitto huomauttaa, että lakimuutoksesta aiheutuvat vaikutukset ja valittu kompensatiotapa eivät kohdistu kuntiin parhaalla mahdollisella ta-

valla. Osassa kuntia varhaiskasvatuksen maksutuottomenetykset ja kustannusten lisääntyminen heikentävät kunnan taloutta enemmän, mitä yhteisöveron jako-osuuden korotus lisää ko. kunnan tuloja. Vastaavasti osassa kuntia yhteisöveron jako-osuuden muutos johtaa vaikutusten ylikompensointiin. Enimmillään talousvaikutuksen ja kompensaation epäsuhta voi olla jopa tuhansia euroja 0-5-vuotiasta lasta kohti.

Kuntaliitto toteaa, että varhaiskasvatusmaksujen alenema ja siihen liittyvä kompensaatio kohdistuisivat paremmin, jos kompensointi tehtäisiin osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta 0-5-vuotiaiden suhteessa.

Kuntaliitto muistuttaa, että esityksen mukainen vaikutus on laskettu uusien tulorajojen nollamaksun mukaisin asiakasolettamin. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain mukaan kunta ei kuitenkaan voi periä alle 27 euron asiakasmaksua, joten oikea nollatuloraja on jokaisessa perhekoossa 252 euroa korkeammalla tasolla. Näin ollen todellinen maksutuottojen menetys on esityksessä mainittua korkeampi. Taulukossa kuvattu vahvennettuna todellinen maksujen nolla tuloraja. Maksutuottojen menetys tulisi laskea uudelleen todellisilla tulorajoilla, eikä käyttää vuoden 2017 olettamia.

Perheen koko,	Tuloraja €/kk		Maksu alkaen 27€, tulot vähintään		Maksu 288 €, jos tulot enemmän kuin	
	1.8.2020	1.8.2020	1.8.2020	1.8.2021	1.8.2020	1.8.2021
2	2 136	2 798	2 388	3 050	4 823	5 485
3	2 756	3 610	3 008	3 862	5 443	6 297
4	3 129	4 099	3 381	4 351	5 816	6 786
5	3 502	4 588	3 754	4 840	6 189	7 275
6	3 874	5 075	4 126	5 327	6 561	7 762

Asiakasmaksujen alentaminen on yksi hallituksen työllisyystoimi. Esityksen mukaan maksujen alentaminen lisää työpaikkoja noin 2 900. Tämä puolestaan lisäksi varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia 4 700. Esityksen mukaan järjestämiskustannusten kasvu kyseisellä lapsimäärällä olisi noin 69 miljoonaa euroa. Kasvavan lapsimäärän osalta ei kuitenkaan esitetä kunnille palvelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista. Kuntaliitto toteaa, että toistaiseksi varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on kasvanut, eikä lähivuosina ole vielä odotettavissa merkittävää varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän vähentymistä. **Kuntaliitto vaatii, että tästä aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti.**

Lisäksi Kuntaliitto toteaa, että esityksessä ei millään tavalla oteta huomioon yksityisen palvelutoiminnan asiakkaiden omavastuuosuuksien pienentämistä.

Kunnissa on tahtotila pyrkiä siihen, että yksityinen toiminta olisi kaikille perheille yhdenvertainen vaihtoehto. Tästä syystä esimerkiksi palvelusetelin arvoon vaikuttaa perheen tulot. Tulosidonnaisen palvelusetelin arvoa määriteltäessä periaatteena käytetään yleensä asiakasmaksulain mukaisia tulo-rajajoja. Nyt tehtävän muutoksen osalta ei ole millään tavalla huomioitu muutoksen vaikutuksia yksityisen palvelutuotannon ja kunnille muutoksesta aiheutuvien kustannusten osalta. Tämä osaltaan lisää kuntien kustannuspainetta ja jättää rahoitusvastuun tältä osin yksin kuntien hoidettavaksi. Kuntaliitto ei pidä tätä tässä taloudellisessa tilanteessa perusteltuna.

Kuntaliitto toteaa, että vaikka uudistus on perheille myönteinen, on se kuntien talouden kannalta haastava. Kuntaliitto ei voi tässä taloudellisessa tilanteessa pitää tätä toimenpidettä palvelun järjestäjän näkökulmasta kannatettavana ja epäilee myös mahdollisia työllisyysvaikutuksia. Varhaiskasvatuksen kustannukset nousevat myös esitettyä enemmän ja kompensatiotapa ei ole toteuttamiskelpoinen eikä riittävä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

Jarkko Lahtinen
kehittämispäällikkö